National Library of Israel

Doar Hayom - דאר היום, 06.09.1927, page 4

המיסדים הראשונים של בית־העם

בלי הכנות ובמקרה כמעט נערכה בליל יום ראשון זה חגיגה צנועה ומיוחדה במינה למלאת ע ש ר י ם ש נ ה מיום הוסדו של ב י ת־ה ע ם בירושלים. בחגיגה זו השתתפו אך ורק שרידי ה כ י ס ד י ם ה ר א ש ו נ י ם של המוסד החשוב הזה ומסביב לשלחן העתונים אשר בחדר־הקריאה בבית־העם ועל ספסלי הקוראים ישבו הפרופ. ב. שץ ורעיתו, ה׳ והגב׳ דר. ווייץ, גברת חמדה בן יהודה, ה׳ י. קרניאל, ה״ והגב״ ג. לומיר, ה׳ והגברת מ. ליבוביץ, ה׳ והגברת ש. מלניק ה״ י. קנטרוביץ ה׳ והגב׳ קופמן, ה׳ לוי (מורה לציור מבצלאל), הגב״ הולביץ, הגב״ לאה וויץ (כהן) הגב״ פנינה רבלין וה״ פינסקר. (הגב״ יצחקי לא באה מסבת אבלה).

עפ״י הצעת מר י. קרניאל חזכירו בראש וראשונה את שמות הנערים וכבדו את זכרם בקימה: יהושע ברזילי, א. בן־יהודה, כי. לדרר, מ. בוקניץ, סוסניצקי והגב׳ ליבוביץ.

מר לומר, מי שהיה המנהל הראשון והרוח החיה בועדי בית־העם במשך שנים רבות וגם אבי הרעיון של תגיגת הערב פתח את הנשף בחקריאו את כרטיס־ההזמנה הראשון, שנשלח לפתיחת בית העם, אור ליום ח׳ אלול תרפ״ז, כלומר לפני עשרים שנה. הפרופ׳ שץ נבחר למרים הכוס (של תה) וזקני החבורה ספרו ומסרו זכרונות ופרטים מעניינים מראשית הוסד בית־העם בעירנו. לא נאומים ולא דרשות נשמעו הערב אלא שיחות ידידים ושותפים ליצירה אחת. בשיחות אלו השתתפו הפרופ. שץ, מר קרניאל, מר לומר, מר ליבוביץ והד״ר ווייץ מר מלניק ועוד אחרים.

בלם ספרו „מעשה בראשית״ מהכספ הראשון (אחד עשר נפוליון וחצי) לתשלום שכר־דירה של בית־העם למול בית החולים רוטשילד, שנקבץ מנשף נגינתי אשר נערך ע״י הפרופ. ש ו ר בזמן בקורו הראשון עם אביו בארץ. דברו ע״א המכשולים הרבים שפגשו אנשי הועד בעבורתם בירושלם לא רק מצד הקנאים אלא וביחוד מצד הנהלת ביה״ס למל הגרמני, ביה״ס אולינה־דרוטשילד ועוד אחרים שהרגישו במוסד חדש זה כעין התחרות להגימוניה שלהם והטילו חרם על בית־העם באסרם לתלמידים לבקר את המוסד הזה. ומובן מאליו כי לרגלי האסורים והחרמות האלה גדל מספר המבקרים מבה״ם הנ״ל. הנואמים ציינו ביחוד את ערך בית־העם ותפקידו החשוב בזמן הראשון בירושלם. הוא יסד את ה ב מ ה ה ח פ ש י ת שכמעט אפשר היה להשמיע כלה חיה וחפשית בזמנים ההם ומעל הבמה הזו נשמעו נאומי הפרופ. ו י צ מ ן, והרצאותיהם המדעיות וחצבוריות של א. בן־יהודה, א. מ. לונץ, ד״ר מוסינזון, ברזילי, ז׳בוטינסקי, אופנהיי־מר ועוד עשרות ועשרות מטובי העסקנים בזמן החוא. בית העם היה המעורר הגדול לכל מפעל תרבותי חדש בעירנו, מכנו יתד ומכנו פנה לכל מוסד חשוב ונאור: הובבי־הבמה העברית, כנור־ציון אגודת הרצאות, העבדי־התצעיר, וממנו יצאה האיניציאטיבה לשביתה הראשונה בירושלם, שביתת פועלי הדפוס לפני תשע עשרה שנה. בית־העם היה המרכז הרוחני ה־היחי בעיננו והתל שהכל היו פונים אליו בכל דבר חדש. בו נפגשו מאות ואלפי אנשים מכל השדרות והמעמדות, בעלי־הפאות והחפשים הצעירים, אשכנזים וספרדים וטובי הכחות הספרותיים והאמנותיים בעירנו. בית־העם שמש בכה ומכשיר להפצת ה ש פ ה ה ע ב ר י ת. שהובטה במוסד זה בתור השפה היחידה והרשמית מראשית הוסדו.

מר קרניאל העיר בתוך יתר דבריו על העובדה, שבחגיגת אבן־הפנה וקריאת המגילה של הגמנסיה העברית ברחביה לפני שבוע לא הוזמנו ה׳ והג׳ ד״ר ו ו י י ץ, שהיו המיסדים הראשונים והתומכים העקריים של המוסד. הם הספיקו כשלשת רבעי התקציב של הגמנסיה בזמן ההוא ובכל זאת נמקר מקומם בחגיגה זו. הגב׳ ה ו ל ב י ץ, אלמנתו של המורה המנוח, נמצאה שם ב מ ק ר ה. הכל נעשה אצלנו במקרה, גם הנשף של הערב, ומי יודע אם בהנחת אבן־היסוד וקריאת המגלה של בית־העם בירושלם לא ישכחו „במקרה״ גם את מיסדי בית־העם שבאו „במקרה״ גם הערב לחגיגה זו.

הד״ר ווייץ ענה ב ע ב ר י ת (ג״כ במקרה) והעיר כי הם לא היו היחידים שתמכו במוסד והעיקר היתה עבודתם המתמידה והמסורה של המורים. הוא מאושר לדעת כי חולק־ונבנה סו״ם המוסד החשוב הזה בעירנו והוא מקוה כי בקרוב יבנה גם ב י ת־ה ע ם הנחוץ מאד בירושלם. בנין שיהיה ראוי לשמו ולכבודה של ירושלם.

הגב׳ לאה וויץ שהיתה מהמשתתפות הראשונות שבין התלמידות בנשפי בית־העם נתבקשה אף היא לספר מ„זכרונותיה״ והצעירה שבחבורה הגב׳ פ נ י נ ה ר ב ל י ן הטעימה את השיר „אני ילדה קטנה״ מפי כמו שרקלמה אותו לפני עשרים שנה בהיותה תינוקת — על במת בית־העם. הקהל מחא כף לשתי ה„מיסדות הראשונות״ והצעירות של בית־העם.

בשתים שלש שעות בלו המיסדים הראשונים בנעימים על כוס תה ושוחחו בידידות ורעות ע״א נחיצות בית העם בירושלם ועל הירידה הגדולה שלו בשנים האחרונות, הזכירו בשיחותיהם גם את ק ב ל ק י ן שהיה מראשיני העסקנים של בית־העם ועל המנוח ברזילי, שבהתלהבותו הכבירה בנה בנאומו הראשון גשר בין בית־העם ובית המקדש.

מתוך התרוממות הרוח ואחולים טובים רבים לבנין בית־עם בעירנו בקרוב: נתפזרו המיסדים הראשונים בקריאה: להתראות — בבית העם החדש קודם עשרים שנה!״.